

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Înființarea bisericii creștine.

Prin nascerea Mântuitorului Christos din fecióra Maria profețiile testamentului vechiu despre venirea Messiei devin realitate, și în lume se inaugurează o eră nouă, în carea lumii i-se dă ocaziune a cunoște și a vedé pre adevératul Dumneđeu.

După calculul erei creștine, staverit în seclul al șéselea de Dionisiu Exiguns, și întrodus în mod oficial prin Carol cel mare, Mântuitorul Christos s'a nascut la anul 754 dela zidirea Romii. Nascerea Mântuitorului s'a vestit popórelor lumii prin cântarea ingerilor: „Mărire întru cei de sus lui Dumneđeu și pre pământ pace între ómeni bună voire.“ La nascere s'a mai aréttat pre Ceriu și o stea miraculoasă, carea a condus pre maghii dela Răsărit la Vifleem, ca să aducă daruri Imperatului nou nascut, și să-i-se închine. Cine au fost acesti maghi, nu se șcie cu positivitate. Maghi se numiau preoții Medilor, Persilor și Babilonenilor, cari se ocupau în genere cu sciința și cu astronomia, și cari în stéua neîndatinată au véđut un semn, că a sosit timpul să-se nască Messia. Că ar fi fost regi este o versiune, numai de mai târđiu.

Despre vieța Mântuitorului Christos până la anul al treidecelea al etății avem fórte puține date, și anume că la opt đile după nascere a primit circumcisiunea, că la 40 dile a fost dus în templul din Ierusalim, unde a fost recunoscut de bétrânul Si-meon și de Ana prorocița de Messia cel așceptat; că după ce Irod a dispus a se tăia toți pruncii din Vifleem de doi ani și mai în jos, a-fost dus de précurata fecióra Maria și de logodnicul ei Iosif în E-gipet, de unde s'a rentors numai după mórtea lui Irod, și a rămas în Nazaretul Galileii, și în fine că

în etate de 12 ani a mers cu părinții săi în Ierusalim la sêrbatórea Pașcilor, unde prin cunoscințele sale straordinarie a atras asupra-și admirațiunea cărturarilor jidovesi. Despre vieța Mântuitorului Christos de aci înainte evangelistii nu mai amintesc până la anul al treidecelea al etății, și anume până în timpul, când își începe vieța publică.

Vieța publică Mântuitorul Christos și-o începe primind botezul dela Ioan în riul Iordanului.

Ioan Botezătorul, înaintemergătorul Domnului representéază în descoperirea dumneđeiescă puntea de trecere dela testamentul vechiu la testamentul nou. Ioan s'a nascut cu șése luni înainte de Mântuitorul Christos. Nascerea lui s'a anunciat în mod miraculos prin ingerul Gavriil tatălui său Zacharia. Ca prunc și june a primit o creșcere fórte îngrijită, ca din ordin divin dedicat de părinții săi lui Dumneđeu. În anul al cinci-spredecelea al domniei lui Tiberiu din ordin divin a început a predica în pustiă în jurul Iordanului, pregătind poporul prin provocare la pocăință pentru primirea Messiei și prevestind venirea apropiată a Messiei. Celor ce-l întrebau, dacă densus este Messia cel făgăduit, le respundea, că nu este densus și că chemarea densusului este a pregăti calea celui ce vine. Pre cei ce aréttau ascultare, și făceau pocăință, îi boteza în riul Iordanului, ca semn al desbrăcării de omul cel vechiu, și al îmbrăcării în omul cel nou, capace de mântuire.

La riul Iordanului s'a aréttat Domnul Ceriului și al pământului lui Ioan, provocându-l ca să-l boteze. Ioan la început nu voia să-l boteze, đicând, cum vă pune mâna robul pre stêpânul. La insistența Mântuitorului însă Ioan a efeptuit botezul Domnu-

Iui, vădând că Domnul Isus este Messia, pre Carele dânsul l'a profetizat, dânsul este; mielul venit a scerge păcatele lumii. Cu această ocaziune s'a auzit glas din Ceriuri: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit, pre Acesta să-L asultați,” și s'a arătat Duchul sfânt în chip de porumb.

După botez Mântuitorul Christos s'a retras în pustiă, unde a petrecut 40 de zile pregătindu-se prin post și rugăciune pentru împlinirea chemării sale messianice; ér Ioan Botezătorul a declarat că dânsul, carele a avut rola lucéfărului dimineții se retrage dinaintea sórelui Isus, și pre învățaceii săi i-a avisat, ca de aci înainte să asculte cuvântul Domnului Isus. Unii dintr'ênșii l'au ascultat, și au urmat pre Domnul, ér alții îndoindu-se s'au retras, și au fost inițiați numai mai târziu prin apostolii Domnului în principiile creștinismului. Nu mult după această Ioan Botezătorul a fost prins de Ired Antipa, și mai târziu decapitat.

După o petrecere de 40 de zile în pustiă Mântuitorul Christos a început a predica și a vesti poporului, că dânsul a venit dela Dumneđeu pre pământ spre scopul, ca să mijlocescă împăcarea omului cu Dumneđeu și să întemieze împărația lui Dumneđeu pre carea o-a numit biserică și în carea vor fi primiți toți cei ce vor crede în trênsul. În această împărație a sa a chemat Mântuitorul atât pre jidovi, cât și pre toate popórele lumii. Mântuitorul a declarat, că întrênsul se concentrează profețiile tuturor prorocilor testamentului vechiu, și Dânsul a venit pre pământ, ca să deplină legea mosaică și profeții.

Dânsul și-a dovedit Messianitatea și divinitatea prin minunile săvârșite și prin sublimitatea învățăturilor sale.

Modul, în carele a învățat Mântuitorul, predicând în sinagoge și în templu este ușor și atrăgătoriu. Chiar pentru această învățăturile sale au aflat mulți aderinți în popor. Din acesti aderinți Mântuitorul Christos și-a ales pre cei 12 Apostoli, pre cari pregătindu-i i-a încredințat a colucra la întemeierea bisericii. Apostolii Domnului sunt următorii: Petru și Andrei, fii lui Iona, Iacov și Ioan, fii lui Zevedeu, Natanail seau Bartolomeiu, Levi, seau Mateiu, Filip, Iacob cel ténér, fiul lui Alfeu, Iuda Tadeu, Simon Zelotul, seau Canaanitul, Toma și Iuda Iscarioteanul.

În același timp și-a atras Mântuitorul și ura cărturarilor și fariseilor, — din motivul că la ocaziuni îi admonia pentru rătăcirile și mândria lor, și mai cu seamă din motivul ca jidovii și anume: atât cărturarii și fariseii, cât și poporul în genere era de

credință greșită, că Dumneđeu în Messia cel făgăduit le va trimite un erou politic, carele va întemeia o împărație lumescă, și nu o împărație spirituală-morală. De această idee au fost preocupați chiar și învățaceii Săi.

Nepotrindu-se învățăturile propagate de Mântuitorul Christos cu ideile și speranțele greșite, pre cari le aveau jidovii despre Messia; — cărturarii și fariseii. L'au declarat de un profet fals, și au amenințat cu escomunicare pre toți, cei ce vor adera la Dânsul. Nesuccedând această amenințare jidovii au făcut planul, ca să aplice asupra Mântuitorului pedepșa de mórte, prescrisă prin lege pentru profeții falsi.

Despre acest plan al cărturarilor și fariseilor Mântuitorul a pregătit pre învățaceii Săi spunându-le, că se va da pre sine patimilor și morții, ca prin mórtea și învierea Sa să sigeleze, și încununeze activitatea Sa dumneđeiescă.

Mântuitorul Christos s'a supus pre sine de bună voiă patimilor și morții, ér a treia zi a înviat. După înviere M. Chr. s'a arătat în mai multe rânduri învățaceilor săi întărindu-i în credință și instruându-i pentru chemarea lor ulterioară; ér la 40 de zile în ființa de față a Apostolilor Săi s'a înălțat la Ceriuri de pre muntele maslinilor; și apostolii s'au întors în Ierusalim cu bucurie mare, acceptând venirea Duchului sfânt.

(Va urma.)

Religiunea și o scurtă privire preste istoria poporului israiltean.

(Continuare și fine.)

Procuratorii romani asupra poporului, și din această cauză jidovii s'au resculat la anul 66 după Chr. contra romanilor. Pentru domolirea rescolei a fost trimis din Roma mai întâi generalul Vespasian, ér după ce acesta a devenit împărat roman, a trimis pre fiul său Tit, carele a învins pre revoltanți, și la anul 70 a dărâmat Ierusalimul și templul; ér jidovii rămași din rebel au fost deportați ca prizonieri. Jidovii s'au mai rezultat încontra Romanilor și sub Traian (114) și sub Hadrian la anul 131. Cu această ocaziune au fost jidovii de nou împrăsciați în întreg imperiul roman. Ca jidovii să nu mai aibă Ierusalimul de centru, și să nu se mai pótă revolta încontra Romanilor, Hadrian a zidit în locul Ierusalimului orașul Aelia Capitolina, și a oprit pre jidovi a locui în trênsul.

Între jidovi s'au format încă de pre timpul Macaveilor 3 partide, seau secte religiöse, și anume: fariseii, saducheii, și esenii.

Fariseii observau strict și chiar și în cele mai mici amănunte litera și formalitățile legii mosaice, precum și tradițiunea religiösa, formată la poporul israiltean în decursul timpurilor. Fariseii evitau orice contact cu streinii, și tradițiunea religiösă o priveau mai pre sus de sfânta scriptură. Ei se priveau pre sine de păzitorii legii, și de ömenii, cari reprezentau credința poporului, și cari singuri interpretau în mod nimerit cărțile sfinte. La farisei aparțineau toți preoții și maioritatea poporului, carele din firea sa este în genere aplecat a da mare importanță formalităților.

Saducheii nu recunoscseau de cinosură pentru viață tradițiunea, ci numai sfânta scriptură. Acesta înse o interpretau în un mod lax. Ei negau, că Dumneșeu ar înruri în mod nentrerupt asupra lumii, și negau viața sufletului omenesc după mörte. Ei nu erau contrari amestecului cu streinii.

Esenii puneau poudul principal pre pietate și pre ascetism. Ei au trăit în Palestina cu deosebire în apropierea mării mörte. Ei trăiau în comuniune de avere, și formau o societate pentru sine asemenea unui ordin monachal. Ei desprețuiau căsătoria, și numai o parte din trënșii se casatoriau.

Aceste trei secte se urau, și se persecutau una pre alta. Töte aceste trei secte urau apoi de mörte pre Samarinenii.

Samarinenii s'au format din jidovii rămași în țără, cu ocasiunea deportării jidovilor în robia asirienilor și vavilonenilor sub Salmanasar și Navuchodonosor, și din coloniști streini. Ei credeu în un Dumneșeu, și cam pre la anul 100, nefind admiși după rentörccerea jidovilor din robia vavilonică a-se închina în templul din Ierusalim, și-au zidit un templu propriu pre muntele Garisim.

Jidovii imprasciați în celelalte părți ale imperiului după timp și-au pierdut limba, și au adoptat limba grécă, carea ea limbă de cultură, cam din timpul lui Alexandru cel mare a devenit limbă generală în Orient. Centrul jidovilor imprasciați a fost Alexandria și în genere Egiptul. Acestia și-au zidit în orașul Leontopolis în Egipt la anul 152 înainte de Christos un templu propriu.

Între jidovii helenisti și între jidovii, cari au rămas credincioși tradițiunilor rămase din bătrâni, era o ură de mörte.

Reprivind preste religiunea și istoria poporului israiltean constatăm următoarele:

1. Religiunea poporului israiltean ne înfățișează stadiul de pregătire al neamului omenesc pentru primirea Messiei, seau modul, în carele Dumneșeu prin lege pozitivă, prin descoperirea dumneșească a testamentului vechiu, a educat popöröle pentru primirea darului revörsat asupra popörölor lumii prin venirea Mantuitorului Christos în lume și prin înființarea sfintei sale biserici.

2. În istoria poporului israiltean Dumneșeu ne arată în formă pozitivă, în formă de descoperire dumneșească, ce însemnă pentru om și pentru dezvoltarea popörölor sêmțul de dependență față de Dumneșeu, și prin acesta ascultarea de voința lui Dumneșeu. Israiltenii au ajuns în robia Egiptului în urma păcatului comis de fii lui Iacov prin vinderea fratelui lor Iosif; și au pierdut unitatea națională, și de stat prin aceea, că s'au abătut dela legea lui Dumneșeu, și s'au sfășiat în partide, cari s'au persecutat una pre alta. Fariseii urau pre saducheii și pre Esenii, și toți la olaltă urau pre samaritani și pre așa numiții helenisti. Fiecare din aceste partide, seau secte, era condusă în modul ei de gândire și acțiune nu de binele și înaintarea poporului, ci de spiritul și egoismul de partid, carele le preocupa întru atâtă, încât fiecare sectă, seau partidă, era de credință, că singură are pentru sine monopolul adevöruului; ér rezultatul acestui spirit de partid a fost: „perirea ta din tine Israile,” ca astfel se se cunoscă pentru totdeauna consecințele dezaströse ale luptei și sfășierii de partid între frații de unul și același sânge și de aceeași lege.

3. La evrei religiunea și naționalitatea sunt identice. Religiunea jidovescă învölvă în sine naționalitatea lor genetică, și viceversa naționalitatea învölvă în sine religiunea. Prin vanitatea și tendența neiertată de a domni preste alții s'a dezvoltat mai äntâi la farisei credința greșită, că numai ei reprezintă în cele religiöse adevörata doctrină a lui Dumneșeu, numai ei sunt capaci a interpreta în mod nimerit cărțile sfinte; ér în cele naționale, că numai ei reprezintă în formă de monopol sentimentul public al poporului. Acest eschivism și monopol religios și național al fariseilor a produs ura dintre dânșii și dintre celelalte secte religiöse jidovesci, precum și ura dintre jidovi și cele-

lalte popor. Jidovii se cred pre sine de popor ales al lui Dumnezeu și mai pre sus de celelalte popor,  r pre Dumnezeu de un Dumnezeu național, și pre Messia cel făgăduit de un erou politic, carele va veni pre pământ, ca să restabil sca, și să întemeieze un stat eschisiv național jidovesc pentru tóte timpurile. Față de acest eschivism național dezvoltat la jidovi, carele le-a pregătit desastrelle și t te calamitățile, prin cari au trecut, observăm, că religiunea și biserica creștină nu numai, că nu este strein  de ideia de naționalitate; din contră creștinismul a sancționat respectarea individualității naționale a popor lor.

Biserica creștină din ordin divin a ținut cont din început de individualitatea națională a popor lor. Dovadă despre acésta ne servește faptul, că apostolii Domnului din ordin divin, din inspirațiu e dumnezeiesc , au vorbit cu fiecare popor, și a propagat la fiecare popor adevărurile divine în limba lui propri . Principiul acesta divin s'a indus apoi pentru tóte timpurile drept cunosur  în canonul 34 apostolesc. Prin acest canon se dispune adecă, ca bisericile creștine să se arondeze și organizeze după naționalitate și țin nd cont de individualitatea națională a popor lor, și anume: de limbă de datinile religi se și naționale și de firea specifică a popor lor.

Adaogem apoi, că religiunea creștină precum a decretat pre ómeni ca indiviđi de fii ai lui Dumnezeu și între sine de frați: tocma aș  respect z  în mod egal și de o potrivă individualitatea națională a tuturor popor lor lumii. Respect nd creștinismul individualitatea națională a popor lor, decret z  pre fiecare popor de factor de o potrivă îndreptățit la vieță și dezvoltare în concertul popor lor lumii.

4. Descoperirea dumnezeiesc  a testamentului vechiu este pentru poporele lumii o școl  pregătitore pentru primirea Messiei și pentru inaugurarea unei ere nouă în lume. Dorința după acésta er  era la jidovi fórte puternică chiar pre timpul venirii Mântuitorului Christos.  n același timp însă pre timpul acesta mai cu seamă în urma dec dinții moravurilor și celelalte popor  nu erau streine de credința în venirea unui M ntuitoriu. Astfeliu la Romani între profețiile sibiline, era una, carea profeția, că se va nașce un prunc dumnezeiesc, și că atunci, când acest prunc dumnezeiesc se va pogori din ceriuri, și se va arăta pre pământ, se vor schimba t te, si se va începe o eră nouă, o er  mai bună, o er  de

aur. La romani ac st  er  începu a fi acceptată cu mare dor mai cu seamă după r sb ioele civile din anii din urmă ai republicii.

Epistolele parochului b tr n.

IX.

Iubite Nepote! Ai făcut fórte bine, că ai scris în f i  despre scrisorile popilor catolici cătră preoții noștrii d'a face liturgii pentru papa dela Roma. Și mie mi-a venit o asemenea scrisore și încă dela Budapesta, scrisă unguresce și nemșesce, și fiindcă cu baș bine nu pricep nici una din ele, n'am luat scrisorea nici într'o s m . După-ce însă am cetit în f i  noștr  parerea DTale, îndată am chi mat la mine pre p r. Terențiu pentrucă d nsul mai din t te limbile scie c t -ceva, să mă lumineze despre cuprinsul scrisorei. A făcut bine p r. Terențiu că a adus cu sine scrisorea, ce și d nsul o căpătase pe post , căci a mea nu s'a mai găsit — și astfeliu începu a mi-o t lcui din cuv nt în cuv nt.  n scurta scrisore am găsit multe, ce nici decum nu congl suesc, și ce nici p r. Terențiu nu le putea desgurzi. Mai și mai  nt i cel subscris Dvorzs k János se dă pre sine, că e redactor la o f i  din B.-Pesta, și locuiesce tot acolo, dar titula d nsului e: secretariu metropolitan în Sophia. Va să  ic  —  nceputul și sf rșitul se ostesc între olaltă.  ți poți închipui dară, cum am aflat întreg cuprinsul! Și ca și D-Ta Iubite nepote! se poți prețui judecata noștr , îți spun numai despre doue contrađiceri (aș  zice p r. Ter. cătră ele) din cele șese șire dela început. Cea d nt i este, că  ice, că desbinarea între noi a venit nu din dogme ci din trufia unor archierei singuratici, și deci să ne r torcem noi la Roma.

Șcii dta Iubite Nepote! ce va se zică ac st :  ntelepciune (p r. Ter. zice l o g i c   cătră ea)?  t -o Erau cinci patriarhi prestolnici; al cincilea (cel dela Roma) se desbin  de cătră cei patru, acum dupa 8—9 v curi vin ap senii se ne  ic , ca să ne r torcem noi la ei — și nu ei la noi.

Mai una: zice că biserica încă în vieță Dlui Is. Chr. a fost sub conducerea S-tului Petru. Să te miri apoi, că în cesti din urmă 900 ani — din papa Romei făcură ap senii vicariu (!) al Dlui Christos. Din papa Romei făcură cap v đut al bisericei, urm z  acum ca capul unui trup sînt precum e biserica, încă se fi  decretat de sînt fără alte priviri.

 t  în scurte șese șire, — c te greșeli în ale istoriei și c te păreri ce nu congl suesc! Dar încă

în cele-ce urmăză ! Se provocă la patriarhul Angelici, care de mult a trecut la cele eterne dimpreună cu repositii papii Romei ; se mai provocă la doi preoți gr. orientali ; și nici Angeliciu nici preoții cesti doi n'au făcut mărturisire, că voiesc a face liturgii pentru papa Romei, séu a se face supusul acestuia. Dvorzsák János este omul, carele ca secretariu metropolitan în Sofia, dar cu locuința în Budapesta ne provocă să ne dechiărăm, că cinstim pre papa și că voim a face o liturgia pentru sfânta unire, apoi dânsul ne trâmite o carte a sa în preț de 12 fl. v. a. !

Asta este după mine ca să nu folosesc vr'o vorbă pré aspră o încercare pré cutezată. Nici cu această titulă nu e din destul zugrăvit tipul vulpei viclene ce sub nume de preot îndrăsnesc a păși la preoții români ortodoxi și încă cu ce fel de mētanii și închinăciuni ! Dice că Roma să va indura a ne lăsa limba, naționalitatea și datinele ! Bine ! nici acuma nici un patriarh dintre cei prestolinici, nici unul nu trage la îndoielă drepturile acestea ! ba, la noi canone tari asigură pentru fiă-care popor aceste drepturi !

Ce-o dore pre Roma și pre Dvorzsak de noi, de ne dă și bani (12 fl. de capul unui preot) ca se ne unim cu R o m a ? ce altă de cât tot v o r b a c e a de demult !

Ne-am sfătuit cu par. Terențiu asupra lucrului, și am aflat, că nu e glumă. Ne-am dus deci amândoi la par. popa Costa, cătră carele dic ómenii și Costița, ca se ascultăm și parerea lui, pentrucă e om âmbat prin lume, a văzut multe și a pățit multe ; și drept aceea dânsul ar fi mai în stare a arăta ceva-și cale și modru, cum ar fi se pășim față de năvălirile dușmănoșe, ce vin asupra noastră.

Despre cele-ce am vorbit și hotărît tustrei împreună, Te voiu încunoscînța într'o scrisóre cât mai de aprópe.

Procanon.

Ce cuprinde în sine cele ce sînt de lipsă spre întelesul cel deplin și desevêrșit al canoanilor și atóta tocméla bisericescá, spre folosul mai cu samá a Românilor, alcătuit și întocmit de

Petru Maior.

Anul de la Christos 1783.

[Continuare.]

Dar prin cuvintele acelea : paște oile mele, n'au vrut Hristos (zic protivnicii) a face pre Petru mă mare și mai puternic de cât ceia lalți. Cum numai lui Petru acu vorbește Hristos, fiind toți Apostolii

de față. Și pentru ce cu atâta grija îl întreabă, iubește-mă mai mult de cât aceștea, adecă de cât ceia-l-alți Apostoli ? Adevêrat (zic ei) nu l-au întrebat de flori de măr aceștea, ci îi sêmnn că după trépta dragostii cei mai mari a lui Petru au vrut Hristos și mai mult pe Petru a-l face. Mie nu-mi-i voia la aceștea nimica să răspund, căci răspunde Sfântul Chiril Patriarhul de la Alexandria, care la tălcu-cul cuvintelor Evangheliei mai sus pomenite așa grăiaște : „Pentru ce, va întreba neștine, numai pre Simon îl întreabă, sau ce e aceea paște oile mele ? Răspndem : pre neputincios acum îl însănătoșază și întreită mărturisire în locul cei întreite lăpădari poh-tește, ceia improtivă punându-se, și greșalele cu îndreptarea rêsplătindu-se. Căci ce s'au greșit cu cuvântul și întru aceia numai pnterea și pricina greșelei, întru același chip trêbue să se iarte. Iar îl întreabă óre, iubește mai mult de cât alții. Căci fiind că mai mare milă au avut de la Domnul și cu mână mai darnică au căpătat ertarea păcatului, au nu mai mare iubire de cât alții întru sine culegênd, fórte cu mare bună voire făcétoriului de bine sl séu va rêsplăti ? Căci, că pentru frica jidovilor și a ostașilor, carii venise să prindă pe Isus și cu grósnică mórte li se lăuda, în fugă s'au întors ucenicii, iaste deobște lor tuturor ; dar deosebi greșală a fost a lui Petru, că s'au lepădat de trei ori. Drept aceea, ca cel ce mai multă ertare de cât alții au căpătat, pentru aceea se întreabă ca să spue óre iubeste mai mult ? Că după a Mântuitoriului zisă, cui mai mult se iartă mai mult iubește . . . Drept aceea prin întreită a fericitului Petru mărturisire(a) păcatului cel cu întreită lucrare făcut să șterge. Dintru aceea apoi ce zice Domnul, paște mieii mei, să socotește a fi înoirea apostolii ce i s'au dat, carea într'atâta deslégă ocara greșalelor și năcazurile neputinții omenești le șterge.“

Nu e dară pentru ce în întrebarea cea de trei ori să cercăm misterii și lucruri ascunse. De trei ori Sf. Petru s'au lăpădat de Hristos, de trei ori îl întreabă iubești-mă. Întrebarea cea de trei misterinri (cântă besérica în Mineiu pe Iunie 29 la Vecernie) acesta Petre iubești-mă, lăpădarea cea de trei ori Hristos o au îndreptat. Iară îl întreabă iubești-mă mai mult de cât aceștia, că trêbuea Petru mai de cât cei-l-alți să iubescă pre Hristos, fiind-că cui i se iartă mai mult, mai mult iubește, și lui Petru mai mare păcat i s'au ertat de cât celor-l-alți, carii la patima lui Hristos numai cât au fugit, iar de dânsul nu s'au lepădat, precum s'au lăpădat Petru. I zice iarăși, paște oile mele, că fiind că Petru se lăpădase de Hristos nu fără pricină să putea și el téme să nu fi căđut din vrednicia apostolii ; și ceia-l-alți Apostoli să se îndoiască și doară învinovăscă ; după ceia ce au zis Hristos la Math. c. 10 „carele să va lăpăda de mine înaintea ómenilor, mă voiu lăpăda și eu de dânsul.“ Pentru aceea că nici el să nu se mai témă, nici cei-l-alți să nu să îndoiască, după ce înaintea tuturor au mărturisit, că-i pare réu

de fapta ce au lucrat, și că iubește pe Hristos, iarăși înaintea tuturor îi înoiaște apostolia, și-l vesteste Apostol adevărat, zicându-i: Paște mieii miei, paște oile mele.

CAP. X.

Și au zis Domnul: „Simóne, Simóne, iată satana v'au cerut pre voi să vă cearnă ca grăul, iară eu m'am rugat pentru tine să nu se imputineze credința ta, și tu ore când înturnându-te întărește frații tăi“ (Luca, c. 22 st. 31).

Toți tâlcuitorii întru acésta una înțeleg, cum că Domnul Hristos vorbește aci despre întorcerea lui Petru de la păcatul cel mare, cu carele de trei ori s'au lăpădat de Hristos și despre vremea când Apostolii la patima Mântuitorului mare ispită au avut. Și acésta se vede și din urmarea Evangheliei, că îndată zisă Petru: „Dómne cu tine gata sint și în temniță și la mórte a merge; iar el au zis zic ție Petre, nu va cânta astă-ți cocoșul până nu te vei lăpăda de trei ori de mine, cum că nu știi, „Două lucruri den locul acesta trag Italianii pentru Papa. Intăi că el iaste nesmântnic, căci iaste următor scaunului Sf. Petru și numai pentru Petru s'au rugat Hristos să nu imputineze credința lui; drept aceia, nici a lui Petru, nici a următorilor lui credință nu putea să scadă fiind că rugăciunea lui Hristos nu póte fi deșartă și fără lucrare. A doao, a Papei deregătorie iaste pe ceia l-alti Arhiceii, și tótă Beserica întru credință fără smântnicie au întărit a povățui și a o îndrepta, căci lui Petru s'au zis: „Și tu ore când înturnându-te întărește frații tăi,“ adică pre Apostolii „carii (zice Corneliu, tâlcuitorul Italianilor) nu fără ocară au adevărat, că pleava au zburat și credința au pierdut la patima lui Hristos,“ macar că nu aflăm pre nici unul dintră Apostoli să se fi lăpădat de Hristos afară de Petru.

Nu mi-i voia mult să mă pricească, chiar și ușor iaste înțelesul acestuia loc al Evangheliei, numai fără patimă și fără cuget pământesc să-l cetești și sălcumpănești. Domnul Hristos mai nainte au văzut cum la patima sfinții sale, diavolul, vrăjmașul neamului omenesc pre Apostoli va ispiti și ca grăul îi va cérne, și acésta încă cu ochi procești, au văzut că Petru singur se va lepăda de sfinția sa, precum și vestește: „zic ție Petre, nu va cânta astă-ți cocoșul, până nu te vei lăpăda de trei ori de mine“. Și macar că era așa greu să păcătuiască iuprotiva învătătorului, totuși, dice Mântuitorul că să va milostivi spre dănsul și nu-i va lăsa pe toți să piae, ci iarăși îi va ridica, „Iară eu m'am rugat pentru tine să nu imputineze credința ta“. Inșă fiind că tu până acuma de cât toți te-ai arătat mai cu mare răvnă spre mine, nu puținel vrei să smintești pre frații tăi, la părerea cea bună, ce mai nainte au avut despre tine și cu pilda cea bună pre totii îi întărește: „Și tu ore când înturnându-te întărește frații tăi“. Și adevărat i-au și întărit, căci „numai de cât cântă cocoșul, și și adusă aminte Petru de cuvântul lui Hris-

tos cela ce-i zisă lui, „că mai nainte de cântatul cocoșului de trei ori te vei lepăda de mine, și eșind afară plângea cu amar“. (Mat. c. 26). Și arată pocăință prin care nu puțini s'au zidit și s'au întărit cei ce au vădut ș'au auzit acésta. Și de multe alte ori au întărit pre frați, arătându-și iarăși răvna cea mai denainte spre Hristos mai ales, când întrebându-l Isus: „Petre iubești-mă“, au răspuns: „Dómne știi că te iubesc“ (Ioan c. 21). Dar să auzim, ce învață despre acéstea Ioan gură de aur în voróva 52, Evanghelia de la Matheiu: „Iară cum că pentru acéia l'au lăsat, ca după acéia să-l îndrepte, ascultă ce zice: „Iar eu m'am rugat pentru tine ca să nu imputineze credința ta. Căci acésta au zis'o ca mai tare să-l atingă și să aréte că căderea lui iaste mai rea de cât a celor-l alți și de mai mare ajutor are lipsă, căci indoită greșala era, și că s'au pus împotivă și că s'cu socotit a fi mai mult de cât alții, a treia mai grea iaste că au gândit a fi de la sine tot. Acéstea ca să le vindece au lăsat să se întâmple căderea, pentru acéia lășând pe ceia-l-alti, cătră dănsul vorbește „Simóne, Simóne, iată satana v'au cerut pre voi să vă cernă ca grăul“ adică ca să-i turbure ca să-l ispitescă. Iar eu m'am rugat pentru tine ca să nu imputineze credința ta. Și pentru ce, dacă pe toți i au cerut, n'au zis: Pentru toți m'am rugat? Au nu e aiavea ceia ce am zis mai sus? că adică să-l mustre și să arate că mai greu de cât ceia-l-alti au căzut, cătră dănsul îndreptă vorba“.

CAP. XI.

Sculându-se Petru, zise cătră ei: Bărbați frați, voi știți, că din zilele cele vechi Dumneșeu întru noi au ales pren rostul meu să auză limbele cuvântul Evangheliei și sa creză (Fapt. Apost. c. 15, s. 7).

Italianii și în locul acesta își nălucesc a afla monarhia lui Petru și a Papei, fiind-că Petru întâi s'au sculat întru acest Sobor și au învățat ce lipsește a crede în pricea acéia, ce în Sobor se ventura. Inșă numai a povesti lucrul cum s'au întâmplat iaste răspuns deplin la tóte cele ce Italianii dintru acest loc asupra noastră aruncă. Istorisște dumnezeescul istoric Luca la Fapt. Apost. cap. 15, că „ore-carii pogorindu-se de la Iudea învăța pre frați, că de nu vă veți, că de uu vă veți obrezui cu obicéiul lui Moisi, nu vă veți putea să vă mântuiți. Făcându-se drept acéia gâlcévă și price nu puțină lui Pavel și Varnabei, cătră ei rânduiră să se sue Pavel și Barnaba și alții ore-carii dintru ei cătră Apostoli și bătrâni la Ierusalim pentru întrebarea acésta. Deci acéstea trimițându-se mai nainte de cătră adunare, trecea Finica și Samaria povestind întorcerea limbilor și facea bucurie mare la toți frații. Și mergând la Ierusalim s'au primit de adunare și de Apostoli și de cei bătrâni, și au vestit câte Dumneșeu au făcut cu ei. Și s'au sculat ore-carii dentru cei den eresul fariseilor, creduți fiind, zicând: că trebue să obraziască pre ei și să porunciască să păziască legea lui Moisi. Și s'au adunat Apostolii și cei bătrâni a

vedea pentru cuvântul acest. Și multă întrebare făcându-se, sculându-se Petru zise către ei: Bărbați frați, voi știți a den zilele cele vechi, Dumneșeu întru noi au ales pren rostul meu să auză limbele cuvântul Evangheliei și să creză. Și cel cunosătoriu de inimi Dumneșeu, marturisi lor, dând lor Duhul cel Sfânt ca și noao. Și nimică n'au osebit dentru mijlocul nostru și al lor cu credioța curățind inimile lor. Acum dară ce ispitți pre Dumneșeu să puneți jug preste cerbicea ucenicilor, carele nici părinții noștri, nici noi am putut să purtăm? Ci pren darul Domnului lui Iusus Hristos credem să vă mântuim în ce chip și acéia."

Dintru acéstea fără sălnicie înțelegem ce au fost pricina de Petru s'au sculat și grăit cuvintele mai sus aduse. Să cerea adecă, trēbue ore și limbile să se obrăzescă sau să se taie împrejur și ție légea lui Moisi sau ba? Sfântul Petru avusase descoperire prin vasul cel ca o zăvastă mare și pren poruncă să mērgă la Cornilie ce era dintră limbă, la Fap. Apost. c. 10. Despre carea vorbește aci zicēnd: „Bărbați frați, voi știți că den zilele cele vechi Dumneșeu întru noi au ales pren rostul meu să auză limbele cuvântul Ezangheliei și să creză. Și cel cunosător de inimi Dumneșeu marturisi lor, dând lor Duhul cel Sfânt ca și noao. Și nimică n'au osebit dentru mijlocul nostru și al lor cu credința curățind inimile lor.“ Sfântul Iacob încă intru acelaș cap. 15 mărturiséste cu Sf. Petru când s'au sculat în Sobor, despre acea descoperire grăiaște. „Bărbați frați, ascultați-mē: Simeon au povestit, precum întâi Dumneșeu au socotit să ia dentru limbă norod pre numele lui.“ Și acésta o cred și Italianii. Avusése, ziseiu Sf. Petru descoperire de la Dumneșeu cum că și limbele să pot mântui macar că nu se vor tăia împrejur și nu vor ținea légea lui Moisi. Așa dară Sf. Petru trēbuia să se scóle să spue descoperirea și voea lui Dumneșeu. De s'ar fi făcut altuia denafără Apostoli sau dentră ucenici descoperire, tocmai de-ar fi fost și cel mai mic și pre urmă intră toți creștinii, acela s'ar fi sculat întâi în Sobor, și toți ceia-laltii, încă și Apostolii, ar fi trēbuit să tacă, precum învață Sf. Pavel I catră Corinteni, cap. 14, s. 30: „Iară de se va descoperi altuia ce șade, cel dintâi să tacă.“

Dar cu morcotelă cercă Italianii pentru ce după vorba lui Petru îndată tăcu totă mulțimea. Rēspunde-mi că au tăcut: Intâi, pentru că de se va descoperi altuia ce șade, cel dintâi să tacă. Adoao, pentru că auzind Sf. Pavel și Barnava pe Petru povestind cum Dumneșeu și cu limbile au făcut minuni și i-au făcut părtași Duhului Sfânt, macar că nu's tăiați împrejur cu obicéiul lui Moisi. De unde luminată dovadă era, că nu e de lipsă spre mântuire tăierea împrejur. Auzind, zic, acéstea Pavel și Barnava s'au îndemnat și dānșii spre adeverirea celor ce zisăse Petru, a povesti, ca tocmai așa au lucrat Dumneșeu și în limbele unde ei propoveduise, făcând

Dumneșeu sēmne și minuni. Iar după ce tăcură Pavel și Barnava a început Iacov a vorbi și precum Petru așa și el intru acésta price judecă și hotarî. Și mai chiar se vede den cele ce urmază cum că nu Petru singur au hotarî acésta price. Căci când s'au dat judecata și hotărîrea afară nu s'au dat cu numele lui Petru, ci cu numele a tot Soborului. S'au părut Sfântului Duh și noao. Și Sfântul Pavel vorbind despre acésta ce s'au hotarî întru acest Sobor nu vorbește ca când s'ar fi hotarî de singur Petru, ci ca de totă adunarea, precum mărturiséste Sf. Luca, Fap. Apost. c. 16, stih 4. „Și dacă mergea pren cetăți le da învățătură să pazască poruncile cele rānduite de Apostoli și de bătrânii cei den Ierusalim.“

C. E,

Anunț literar.

În tipografia noastră diecesană a apărut

CALENDARIUL

pe anul dela Christos 1895.

Suntem în plăcuta pozițiune a anunța și în anul acesta aparițiunea dintre toate calendarele romānesci cea mai timpurie a calendarului tipografiei noastre diecesane din Arad.

După observațiuni de mai mulți ani de-a rândul am constatat, că dintre toate calendarele romānesci, acesta are trecerea cea mai mare la poporul nostru și cu deosebire prin părțile ungurene și bănățene, unde a pătruns deja prin toate stratele noastre sociale și se află ca indispensabil de lipsă aprópe în casa fie-cărei familii romānesci.

Acest lucru asigură o nouă garanție, că calendarul tipografiei noastre, care apare de 16 ani, e o carte bună, folositoare și instructivă, și că va fi intimpinat de aceeași simpatie veche, de care fū împărțit și în anii de mai nainte.

Inregistrăm aci cuprinsul întreg de peste 127 pagine, care probază în destul valórea lui literară și calendaristică:

I. Partea pur calendaristică cuprinde: 1) Chronologia pe anul 1895; Păscălia sau semnele cronologice pe anul 1895; Sērbătorile și alte zile schimbăciose; Cele patru anutimpuri; Regentele anului (Saturn); Eclipse (întunecimi); Posturile de peste an și deslegările de post; apoi urmază lunile după stilul Iulian și Gregorian, cu un anex despre lucrările ce sunt a se face la fie-care lună în economie și agricultură. 2) Calendarul Eveilor. 3) Calendarul Mohamedanilor. 4) Calendarul lui Falb (despre zilele critice). 5) Arătare despre datul anului 1895. 6) Calendaru meteorologic séu fazele lunilor și profetii climatice pentru anul 1895. 7) Caracteristicile anului 1895. 8) Genealogia casei domnitóre austriace. 9) Casele domnitóre din celelalte state europene. 10) Șematismul Metropoliei ortodocse-romāne din Ungaria și Transilvania în general și al diecesei Aradului în special, cu date statistice și despre toate protopopiatele diecesei aradane, cuprinđend toate comunele bisericesci cu preoții și învățătorii lor. 11) Consemnarea tēr-

gurilor din Ungaria, din Ardeal și Banat. 12) Tacsele postali și telegrafice. 13) Monetele séu banii de metal ce se află în curs în Austro-Ungaria. 14) Tarifa zonelor dela căile ferate. 15) Scala timbrelor.

II. *Partea literară*: 1) Dorca Istețul Drăgănescilor, novelă din popor de Vasiliu Sala, învățător. 2) O nopțe la țără, poezie de V. Alecsandri. 3) Nopțe de veră, poezie de G. Coșbuc. 4) Știința în serviciul omenimei (al cincilea capitol). 5) Cântec oriental, poezie de G. Coșbuc. 6) Mărul cel de aur (din mitologia grecă). 7) Fresco-Ritornele, improvisări de G. Coșbuc. 8) Țiganul la fugă, anecdotă de T. Speranță. 9) Poesii fără titlu, de Vióra Magdu. 10) Versul unei fete, de T. Daul. 11) Doine și hore de pe lunca Aradului, T. Daul. 12) Baladă populară, V. Sala. 13) Doine și hore din Vascău, V. Sala. 14) Varietăți. 15) Distracțiuni și 16) Anunțuri din toate branșele.

Calendarul se află de vânzare la tipografia noastră și la toate librăriile din țără. Mai adaugem, că calendarul tipografiei noastre, în raport cu volumul seu, este cel mai ieftin calendar românesc. Prețul broșurat numai 30 cr. La comande se dau rabatul convenit.

D I V E R S E.

* Reuniunea femeilor române din Sibiu

și-a ținut adunarea generală Duminică trecută sub presiunea dămnice presidente Maria Cosma. Din raportul comitetului se vede, că școla reuniunii a fost cercetată în decursul anului trecut de 23 de eleve. Reuniunea are 4 membri onorari, 4 fundatori, 30 pre viță, 92 ordinari și ajutători 61. Din bugetul pre anul 1895 se constată la venite suma de 1722 fl. 50 cr. și un escedent de 316 fl. 54 cr.

* *Himen*. Dlu Romul Motorea, cleric absolut își va serba astăzi cununia cu dșora Florica Tripon din Agriș. — Felicitările noastre!

* *Contra ateismului*. Representanța orașului Mainz din Germania a luat concludul, că nu dă nici un loc public, pentru monumentul, ce se intenționează a se ridica poetului Heine din motivul că a fost ateist

† *Necrolog*. Anunțăm cu durere, că onorabilul nostru confrate Alecsa Olariu, avocat în Deva, membru al sinodului arhidieceșan și al congresului național a încetat din viață în 3 Noemvre a. c. în Arad, în etate de 50 de ani, lăsând în cel mai profund doliu pre neconsolabila sa soție și numeroși consăngeni și amici. Rămășițele pământesci ale defunctului au fost transportate de aici în Deva, și depuse spre odihnă eternă în cimiteriul de acolo. Dumneșeu se așeze sufletul reșosatului în locașurile dreptilor, ér pre familia rămasă în doliu Dumneșeu se-o consoleze.

C o n c u r s e.

Pentru îndeplinirea unui post de capelan temporal pe lângă emeritul paroch Andreiu Fizeșianu la parochia de clasa primă din comuna Pesac, protopresbiteratul B.-Comloșului pe baza decisului Ven. Consistoriu aradan de dato 15/27 Septemvre a. c. Nr. 4905/1894. se escrie

concurs cu termin de alegere pe 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele: a) Una sesiune pământ arător constatător din 30 de jugere și circa 4 jugere grădini, pământ aratoriu, care aduce un venit curat anual de 600 fl. v. a.; b) Birul usuat dela 250 de case face 100 chible de grâu à 3 fl. la olalta 300 fl. v. a.; c) Venitul stolar inca aduce un venit anual de 300 fl. v. a. — Tote la olaltă computate dau o sumă de 1200 fl. v. a.

Alesul capelan va folosi $\frac{1}{3}$ parte din intregul venit susamintit având totodată în aceeași proporțiune a suporta și dările publice recerute.

Recursele instruate conform Regulamentului pentru parochii de clasa I-a au a se adresa către comitetul paroch din comuna Pesac și a se subșterne Prea On: Domnu protopresbiter Paul Miulescu (în B.-Comloșiu) (Nagy-Komlos) Torontal dela prima publicare în 30 de zile.

Recurenții sunt poștiți ca în ore-care Duminică ori serbatore să se prezenteze în sf. biserica din comuna Pesac pentru de a-și arăta desteritatea în cântările bisericesci și predicare.

Pesac, la 2/14 Octomvre 1894.

Petru Țintoi, m. p.
preș. com. par.

Euthimiu Bujoru, m. p.
not. com. par.

În conșelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. prot.

Să escrie concurs pentru parochia de a III-a clasă din Tagadău, protopresbiteratul Beliu, cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Dotatiunea parochială este: 1) Birul preoșesc dela 120 case câte $\frac{1}{2}$ măsură de bucate; 2) Veniturile stolare dela 120 case, 3) Pământurile parochiale de 25 cubule; 4) Pascalău, de 12 holde catastrale; — 25 de zile de plug; 5) 75 de zile de lucru cu mâna, — pentru locuința alegendului preot se va îngriji comuna bisericășcă.

Aspiranții la acésta parochia au să-și subșternă suplicile ajustate cu documentele prescise adresate comitetului parochial, la protopresbiterul tractual Petru Suciu, în Ucurișiu (Ökrös) în terminul susespus, și în vederea ș-lui 18 din regulamentul pentru parochii, să pot înfățișia înaintea alegătorilor pentru a cântă, respective a celebra și a cuvânta.

Ucurișiu, 11/23 Octomvre 1894.

Pentru comitetul parochial:

Petru Suciu, m. p.
protopresbiter.

Pentru deplinirea stațiunii învățatoresci la școla confesională gr. or. rom. din Rădmănești, se escrie concurs cu termin de alegere de 30 de zile dela prima publicare a concursului în „Biserica și Școla.”

Emolumentele sunt: 1) În numărariu 300 fl.; 2) Pentru conferințe 5 fl.; 3) Pentru scripturistica 5 fl.; 4) 16 m. lemne pentru încăldirea salei de învățământ și 5) Cortel în edificiul școlar cu grădină pentru legumi.

Reflectanții să-și înainteze recursese cuvincios ajustate subșcrisului protopresbiter în Belincz u. p. Kiszető, și să se prezenteze în vre-o Duminică ori serbatore în biserica locală pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Rădmănești, în 14/26 Octomvre 1894.

Pentru comitetul parochial:

G. Crăciunescu, m. p.
protopresbiter.